

Dr. Molnár Péter egyetemi tanár (1942–2022)

Mély megrendüléssel búcsúzunk a Debreceni Egyetem Általános Orvostudományi Karának kiemelkedő tanár egyéniségétől, dr. Molnár Péter emeritus professortól, a kiváló orvostól, a nemzetközileg elismert tudóstól, az egyetem korábbi tanszékvezetőjétől, a magyar magatartástudomány egyik meghatározó alakjától.

Molnár Péter 1942-ben született Gödöllőn, majd családja Pécsre költözését követően a Nagy Lajos Gimnáziumban érettségizett. Még középiskolás korában megismerkedett a Lissák Kálmán akadémikus által vezetett idegéletani kutatócsoport munkájával. A Pécsi Orvostudományi Egyetemen (POTE) 1966-ban szerzett diplomát. Egyetemi évei alatt a szépirodalommal, történelemmel, az emberi viselkedés biológiai és kulturális alapjaival kapcsolatos tudásának bővítése mellett Tudományos Diákköri Konferencia (TDK)-hallgatóként, majd a diploma megszerzését követően Grastyán Endre akadémikus kutatócsoportjának tagjaként a motiváció idegéletani szabályozását feltáró vizsgálatokkal foglalkozott. Ugyanakkor kiemelkedő pedagógiai képességeit sikerrel kamatoztatta az oktatásban is. Kutatásai során az agy nem specifikus aktivációs hálózata és a hippocampus működésének kapcsolatát vizsgálta elektrofiziológiai és viselkedésregisztrációs módszerekkel a Grastyán Endre által vezetett kutatócsoportban, többek között Ángyán Lajos, Buzsáki György, Czopf József, Lénárd László, Szabó Imre társaságában. Tanulmányozta az exploratív viselkedés és az orientációs reakció megjelenését, valamint a gátlás általános szerepét a motivációban. Későbbi kutatásainak és klinikai munkáinak alapjait az ebben a kutatócsoportban zajló parázs viták során alakította ki. A természetes környezet, az emlősök (beleértve az embereket is) fiziológiai reakciói és a kulturális környezet harmonikus együttélése foglalkoztatta.

Az 1970-es évek közepétől Molnár Péter etológiai szempontból, ökológiai validitással rendelkező komplex viselkedésmintázatok feltárására törekedett. Ezen a területen az emberi kapcsolatok hátterében álló, emlősökre jellemző pszichofiziológiai válasszintázatok érdekelték. Ebben az időszakban az Eötvös Loránd Tudományegyetem Pszichológia Tanszékének oktatói és hallgatói gyakran keresték fel a Grastyán-laboratóriumot. Ez a műhely ugyanis az emberi motivációk és viselkedés, az emlősök magatartása, valamint a fiziológiai válasszintázatok tekintetében referenciát jelentett a pszichológiai tudás megalapozásához. Molnár Péter 1977-ben maga is elvégezte a pszichológusi szakot. Pályája ezt követően a humán viselkedés klinikai tanulmányozása felé fordult, megszerezte a pszichoterapeutai és az egészség-szakpszichológusi minősítést is. Szakmai álláspontja szerint: a társas környezetükkel harmonikus kapcsolatban élő, céltudatos és autonómiára törekvő emberek nélkül nincs egészséges társadalom. Ezt a tételt a biológiailag megalapozott, a pszichoszomatikus orvoslás alapjait képező tényekkel bizonyította. Úgy látta, hogy az egészséges emberi közösség megteremtésében és fenntartásában a funkciózavarokat és a betegségeket megelőző és gyógyító orvosoknak a korábbi időszakokhoz képest növekvő feladatuk van.

1980-ban Ozsváth Károly professzorral és dr. Kóczán Györggyel együttműködésben a POTE-n létrehozták Magyarország első Orvosi Pszichológiai Csoportját, melynek feladata az orvos és a beteg között zajló gyógyító kapcsolat nonverbális kommunikációjának és kapcsolati tartalmának fejlesztése. Jegyzetek, kapcsolatépítő gyakorlatok, a szomatikus és a mentális szabályozási szint összekapcsolására vonatkozó ismeretek átadása, az orvos páciensére gyakorolt személyes pozitív gyógyító hatásának bemutatása és az empátialaboratórium kifejlesztése ennek az időszaknak fontos gyakorlati és tudományos lépései voltak. Mindezek az oktatási gyakorlatra és a klinikai betegellátásra átvihető új módszerek az érintett résztvevők egyes csoportjaiban az aktuális fiziológiai állapot műszeres mérésével is kiegészültek. Molnár Péternek az ebben az időszakban megjelent, hazai és nemzetközi társszerzőkkel publikált jegyzetei és könyvei megnyitották az utat a humán-etológia gyógyászati, gyakorlatcentrikus fejlődése felé. Az International Brain Research Organization (IBRO) egyik népszerű szatellitkonferenciáját 1987-ben Molnár Péter és a POTE Orvosi Pszichológiai Csoportja szervezte „Sociophysiology” címmel. A konferencia a szakajtóban kiemelt hírként szerepelt. A Molnár Péter és munkatársai által feltárt adatok szerint a cso-

portterápia során a résztvevők szívritmusa szinkronizált aktivációt mutat, kivéve azon személyek esetében, akik a hordozott pszichológiai nehézségeket a terápia által kínált lehetőségek ellenére nem tudják társaikkal megosztani. A mentalitásához a leginkább közelálló kutatási terület az újszülöttek magukkal hozott szociális képességeinek vizsgálata, az anya és újszülöttje között kialakuló fiziológia szinkron természetének részletes feltárása volt. Ezek a fiziológiai szinkronizációra vonatkozó adatok új lehetőségeket kínáltak a hatékonyabb terápiás és gondozási formák kialakításához. Ezek a tapasztalok és az egyetem klinikai részlegeivel, kutatóintézeteivel – többek között az Élettani Intézettel – való együttműködések tették lehetővé, hogy a magatartás témája és az ezzel kapcsolatos magatartásorvoslás (behavioral medicine) a nemzetközi trendekkel összhangban bekerült a POTE és a későbbiekben a magyar orvosegyetemek tanrendjébe.

Oktatói és kutatói munkásságának elismeréseként a POTE Molnár Pétert 1987-ben Pro Universitate Emlékéremmel tüntette ki. Magyarországon 1991-ben a POTE keretei között alapították meg az első Magatartástudományi Intézetet, Szabó Imre professzor vezetésével. Ebben az időszakban Molnár Péter már – vállalt missziója szerint – a magyar magatartástudományi kultúra szélesebb körű képviselőjét és fejlesztését látta el a hazai orvostudományi egyetemeken. 1987-ben Szilárd János, a Szegedi Orvostudományi Egyetem rektora hívta, hogy az egyetemen indítsa el az Orvosi Pszichológiai Csoportot. Ezt az időszakot a Magatartástudományi Csoport, majd később a Magatartástudományi Intézet alapjainak megeremtése követte. A pszichológia és az idegtudományok együttes oktatása és alkalmazása – a klinikai praxissal való integráció eredményeként – az egyetemi képzés egyik erőssége lett. 1993-ban hosszabb távú együttműködés keretében Molnár Péter részt vett a Semmelweis Egyetemen a prof. dr. Kopp Mária által vezetett Magatartástudományi Intézetben zajló fejlesztési munkákban. 1997-ben Muszbek László rektor hívta meg a Debreceni Orvostudományi Egyetemre (DOTE), hogy megalapítsa a Magatartástudományi Intézetet, melyet nyugalomba vonulásáig vezetett, majd azt követően emeritusként vett részt az intézet munkájában.

Molnár Péter tervezője és építője volt a magyar – valamint széles körű nyugat- és kelet-európai kapcsolatrendszere alapján – a nemzetközi magatartástudomány, orvosi pszichológia, egészségpszichológia és tárgykapcsolati pszichofiziológia tudományának és gyakorlatának. Az épület stabilan áll! Tanítványai és követői feladata ennek az építménynek a falait megerősíteni. Szükség is van rá, mert ahogy mondani szokta: „Igazságos és tisztességes társadalmakban tovább és jobban élnek az emberek.” Miért ne vennénk ezt a megállapítását komolyan? Tanítványok és követők a pécsi, a szegedi, a budapesti egyetemeken és Debrecenben, szerte az országban részesei voltak kezdeményező kutatásainak és kiváló előadásainak. Kutatásainak egyik alap gondolata: „Ha a csecsemő kínzó szükségleteinek kielégítéséhez nem kap megfelelő empá-

tiás társas támogatást, a további kínlódás elkerülése érdekében lemond arról, hogy saját létét komolyan vegye. Következésképpen, mások elismerésére és elfogadására sem tud felnőtt korában gondot fordítani.”

Rendkívül gazdag életpályája során Molnár Péter hosszabb-rövidebb időt töltött interdiszciplináris kutatásokkal; számos egyetemen tanított, többek között Grúziában, Floridában, Bielefeldben, Új-Zélandon. Magyar és angol nyelvű tan- és szakkönyvei, főleg a nem verbális kommunikációval és a humánetológiával foglalkozó tudományos közleményei meghatározó jelentőségű információbázist jelentenek a modern magatartáskutatás számára. Példákkal színesített előadásai, hitelessége, hallgatói iránti embersége és figyelme méltán aratott sikereket tanítványai között. Előadásai és szemináriumai nyomán minden, vele találkozó hallgató és munkatársak sokasága őriz mély nyomokat szimmetrikus kapcsolatra törekvő, érdeklődő egyéniségéről. Státusz, hatalom, személyes érdek soha nem foglalkoztatta. Szabadon gondolkodó, a kultúra értékeit ismerő és nagyra becsülő ember volt. A DOTE-n két alkalommal nyerte el az „Év oktatója” díjat, valamint – amit Molnár Péter a legnagyobbra becsült – a hallgatók által alapított „OBI Van Lovagrendet”. A DOTE-nak az integráció előtti utolsó korszakában oktatási rektorhelyettesi megbízást kapott. A Debreceni Egyetem Orvos- és Egészségtudományi Centrumának létrejöttékor annak általános elnökhelyettese lett. Munkássága elismerésül 2006-ban a Magyar Köztársasági Érdemrend tisztikeresztjével tüntették ki.

Molnár Péter európai polgár és humanista volt. A reneszánsz gondolkodásmód modern képviselője. A klasszikus tudományokat a művészetekkel ötvözve, új világok felfedezésére törekedett. Az Őt jól ismerők állítják, hogy Péter víziója a humán közösség és a fiziológia közös világának meghódítása volt. Hallgatói számára inspiráló volt, amikor etológiai, pszichofiziológiai, kulturális antropológiai és emberi kapcsolati dimenziókat illesztett össze érthető rendszerbe. Fellépése, eleganciája, optimizmusa egyaránt lenyűgözte az egyetemi hallgatóságot és tanártársait. Pozitív kisugárzása élete utolsó pillanatáig elkísérte. Szellemi és általános emberi értelemben is szakmai világitótorony volt. Ahogy mondani szokta: „A játék királyi út a tudományos ismeretek feltárásához.” A „brainstorming” játékos üdítő hatásában bízott a legjobban. A hallgatók számára Ő volt a *mester*, aki partnerként tekintett a felnövekvő ifjúságra. Egyenrangú, szakmailag elkötelezett kapcsolatot tartott fenn velük, és erre a kölcsönös felelősségvállalásra ösztönözte munkatársait is. Hiánya fájdalmas, személyes és tudományos veszteség.

Emlékét megőrizzük.

*Papp Zoltán dr.,
Debreceni Egyetem,
Általános Orvostudományi Kar*

*Kállai János dr.,
Pécsi Tudományegyetem,
Magatartástudományi Intézet*